

Književnost

Joža Lovrenčič: Sholar iz Trente. Ep iz XVI. stoletja. Jugoslovanska knjigarna. Ljubljana 1939.

Ni redka, čeprav v vseh mogočih variantah med evropskimi narodi zgodba o Faustu, ki je nastala v času, ko je humanizem omajal trdno vero v dogme in so se ostrine tega preloma večale vse do Lutrovega nastopa, ko so prešle iz duhovnega območja v vojaška obračunavanja in še dalje. Osnovna misel vseh teh variant pa je ista. Človek, ki se oddalji svojemu Bogu in ga vse mogoče življenjske prilike vržejo vragu v naročje, in potem prebuditev vesti in človeški boj, iztrgati se iz tega oklepa. V tej navidez zelo preprosti zgodbi pa je zajeta vsa širina vsega človeškega mišljenja in čustvovanja. Tu sta oba skrajna mejnika, med tema dvema niha človek v svojem nemiru, odkar mu je zli duh v raju obljubil, da bo spoznal vse dobro in slabo in bo kakor bog. Mnogo se je o tej snovi že pisalo in razpravljalo, mnogi so se že lotili — čeprav diletantsko — njene obdelave, v Goethejevem času je ta snov visela tako rekoč v zraku in je samo čakala na človeka, ki bo zgodbo očistil vsemogoče šare in navlake in bo v njenem širokem okviru znal povedati vse o človeškovem peklu in nebu. V Goetheju je ta snov našla najglobljšega in najspretnjšega oblikovalca, tako da je nastal iz tega močan prerez človeškega nemira in iskanja, dasi tudi Goethe še daleč ni izčrpal vse tiste osnovne elementarnosti, ki jo fabula vsebuje, in je v zgodbo pritisnil marsikako mašilo.

Tudi pri nas so nekateri že pisali in razmišljali o tej naši varianti, ki je, to si upam vedno in povsod pribiti, v polni meri vredna oblikovanja. Toda Lovrenčič ni iz nje ustvaril napete duhovne drame, ki bi človeka zgrabila in ga osupnila, kot če mu kdo zašepeče na uho njegove skrivnosti, o katerih je bil prepričan, da ve zanje le on sam. Lovrenčič je iz tega naredil